

УДК 615.32:581.4

РОЗРОБКА СКЛАДУ ШЛУНКОВИХ ЗБОРІВ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ ТОТОЖНОСТІ

■ А. І. Федосов, к. фарм. н., доц., доц. каф. мед. хімії

■ Національний фармацевтичний університет, м. Харків

За даними статистичних відомств, на захворювання шлунково-кишкового тракту страждають понад 34 млн. жителів США, з них 20 млн. мають хронічні форми [2, 4]. Серед громадян Канади зареєстровано більше 20 млн. хворих [5].

Хвороби органів травлення провокують розвиток злоякісних новоутворень, цироз печінки, призводять до зниження працездатності, інвалідизації та навіть до підвищення смертності населення [3].

Тому лікування і профілактика захворювань шлунково-кишкового тракту є важливим та актуальним завданням сучасної медицини і фармації.

Одним із шляхів лікування гастроентерологічних пацієнтів є використання сучасних досягнень фітотерапії [1].

Метою нашої роботи була розробка шлункових зборів для лікування та профілактики захворювань шлунково-кишкового тракту, а також визначення деяких критеріїв їх стандартизації.

Матеріали та методи дослідження

Спираючись на дані літератури щодо застосування лікарської рослинної сировини та лікарських рослинних зборів у схемах лікування гастроентерологічних захворювань, а також нами для ефективності лікування та запобігання звикання пацієнта до компонентів фітозасобів запропоновані 2 рослинні збори: шлунковий збір та шлунковий збір № 3. Склад зборів наведено в таблиці.

Дані збори складені згідно з основними правилами та принципами фітотерапії та у відповідності з напрямками фітотерапії захворювань травної системи.

До їх складу входять квітки ромашки, які виявляють протизапальний, антиалергічний та репаративний ефекти завдяки хамазулену, β -фарнезену та α -бісабололу.

Трава деревію виявляє протизапальну, спазмолітичну, репаративну активність та підсилює жовчовиділення.

Трава звіробою позитивно впливає на психовегетативні розлади нервової системи, які є важливим ульцероген-

ним фактором та сприяє зниженню секреції шлункового соку.

Листя кропиви проявляють імуностимулюючий, протизапальний, репаративний ефекти. Крім того, при можливому ускладненні виразкової хвороби листя кропиви чинять кровоспинну дію.

Квітки календули мають холекінетичну, репаративну та протизапальну активність.

Кора крушини покращує видільну функцію кишечника завдяки антраценпохідним.

Кореневища лепехи нормалізують продукцію хлоридної кислоти, покращують абдомінальний кровообіг, що сприяє загоєнню та нормалізації стану пошкоджених слизових оболонок шлунка та кишечника, покращують самопочуття, усувають диспепсію.

Кореневища з коренями валеріани та листя м'яти перцевої корегують підвищену збудженість організму, покращують сон, виявляють спазмолітичний ефект.

Таким чином, компоненти шлункових зборів забезпечують основні напрямки фітотерапії хронічного гастриту та виразкової хвороби шлунка та дванадцятипалої кишки.

Для стандартизації запропонованих зборів нами проведено дослідження по встановленню їх морфологічних та анатомічних ознак.

Результати дослідження та їх обговорення

За результатами морфологічного вивчення встановлено основні діагностичні ознаки шлункового збору. Фітозасіб являє собою суміш лікарської рослинної сировини, серед якої присутні шматочки трубчастих квіток жовтого кольору з 5-ти зубчастою трубкою віночка, крайових несправжньоязичкових квіток білого кольору та ложа кошику з обгорткою (квітки ромашки); циліндричні опушені шматочки стебел, двічиперисторозсічених перистих листочків сірувато-зеленого кольору, обгортки кошиків та квітколож з плівчастими приквітниками, крайових квіток білого або рожевого кольору та серединних жовтуватих квіток (трава деревію); фрагменти несправжньоязичкових

Таблиця

Склад шлункових зборів

Шлунковий збір		Шлунковий збір № 3	
Ромашки квітки	1 частина	Крушини кора	3 частини
Деревію трава	1 частина	Кропиви листя	3 частини
Нагідок квітки	1 частина	М'яти перцевої лист	2 частини
Звіробою трава	1 частина	Валеріани кореневища з коренями	1 частина
М'яти перцевої листя	1 частина	Лепехи кореневища	1 частина

та трубчастих квіток жовтого або оранжевого кольору (квітки нагідок); циліндричні шматочки стебел з двома ребрами, сірватато-зелених листочків з чорними залозками та жовтих пелюсток віночку з чорними та безбарвними залозками (трава звіробою); часточки дещо опушених коричнево-зелених або зелених, іноді з коричнево-фіолетовими жилками листків та борозенчастих черешків (листя м'яти перцевої).

Шлунковий збір № 3 являє собою суміш шматочків кори темно-бурого або сірватого кольору із зовнішнього боку з білуватими сочевичками, з внутрішнього боку вони жовтуватато-оранжеві або червоно-бурі, злам дрібно щетинистий (кора крушини); часточки темно-зелених листків з шорстковолосистою поверхнею та округлих черешків з борозенкою (листя кропиви); фрагменти дещо опушених коричневато-зелених або зелених, іноді з коричневато-фіолетовими жилками листків та борозенчастих черешків (листя м'яти перцевої); шматочки кореневищ та коренів жовтуватато-бурого кольору зі специфічним запахом (кореневища з коренями валеріани); часточки кореневищ з губчасто-пористим зламом жовтуватато-бурого або рожевого кольору (кореневища лепехи).

За результатами анатомічного вивчення встановлено основні діагностичні ознаки шлункового збору. При розгляді збору під мікроскопом спостерігали ефіроолійні залозки з 6-8 клітин, клітини епідерми із сосочкоподібними виростами (квітки ромашки); прості волоски з тонкими оболонками, залозки, які складаються з 8 (рідше 6) видільних клітин, секреторні ходи з жовтуватим вмістом (трава

деревію); багатоклітинні прості волоски (квітки календули); вмістилища з червоно-фіолетовим пігментом, безбарвні вмістилища (трава звіробою).

При розгляді шлункового збору №3 під мікроскопом спостерігали групи луб'яних волокон з кристалоносною обкладкою, друзи, поодинокі кристали кальцію оксалату та обривки темно-червоної пробкової тканини (кора крушини); жалкі та ретортовидні волоски, цистоліти з добре помітною ніжкою (трава кропиви); прості 2-4-клітинні волоски з бородавчастою кутикулою, ефіроолійні залозки з короткою ніжкою та круглою голівкою (листя м'яти перцевої); обривки паренхіми з простими та 2-5 складними крохмальними зернами, клітини гіподерми з краплями ефірної олії, зрідка зустрічаються кам'яністі клітини (кореневища з коренями валеріани); крохмальні зерна та обривки аеренхіми, клітини якої заповнені крохмальними зернами, зрідка зустрічаються клітини з ефірною олією (кореневища лепехи).

Висновки

1. Розроблено склад двох шлункових зборів, спираючись на принципи та правила фітотерапії.

2. Визначені морфологічні та анатомічні ознаки зборів.

3. Розроблено методики контролю якості на шлунковий збір № 3 та шлунковий збір, до яких долучено експериментальні дослідження морфолого-анатомічних діагностичних ознак (розділ «Тотожність»).

Література

1. Системная фитотерапия: учебное пособие / под ред. В. С. Кисличенко, А. В. Зайченко, И. А. Журавель. – Харьков: Изд-во НФаУ «Золотые страницы», 2008. – 256 с.
2. Burden of Gastrointestinal Disease in the United States / Anne F. Peery, Evan S. Dellon, Jennifer Lund [et al.] // *Gastroenterol.* – 2012. – Vol. 143 (5). – P. 1179-1187.
3. The burden of inflammatory bowel disease in Europe / J. Burish, T. Jess, M. Martinato [et al.] // *J. Crohns Colitis* –2013. – Vol. 7 (4). – P. 322-337.

4. Steven Parker. *Digestive Diseases: The Facts* / Steven Parker // *Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.healthguidance.org/entry/6328/1/Digestive-Diseases-The-Facts.html>*.

5. *Canadian Digestive Health Foundation* / *Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.cdhf.ca/en/statistics>*.

Надійшла до редакції 10.06.2014

УДК 615.32:581.4

А. И. Федоров

РАЗРАБОТКА СОСТАВА ЖЕЛУДОЧНЫХ СБОРОВ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ ИХ ПОДЛИННОСТИ

Ключевые слова: сборы, морфологические признаки, анатомические признаки

Разработаны два желудочных сбора, для которых были установлены основные морфологические и анатомические диагностические признаки. Полученные данные использованы при разработке соответствующих разделов методик контроля качества на предложенные сборы.

А. І. Федоров

РОЗРОБКА СКЛАДУ ШЛУНКОВИХ ЗБОРІВ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ ТОТОЖНОСТІ

Ключові слова: збори, морфологічні ознаки, анатомічні ознаки

Розроблені два шлункових збори, для яких були встановлені основні морфологічні та анатомічні діагностичні ознаки. Отримані дані використані при розробці відповідних розділів методик контролю якості на запропоновані збори.

A. I. Fedosov

GASTRIC SPECIES WORKING OUT AND THEIR IDENTITY DETERMINATION

Keywords: species, morphological features, anatomical features

Two gastric species were worked out for which morphological and anatomical diagnostic features were determined. The results obtained will be used at the relevant chapters of quality control methods working out for the proposed species.

